

Η Πινακοθήκη των Ηλιθίων στο ΚΘΒΕ | Κριτική

 cityportal.gr/i-pinakothiki-ton-illithion-sto-kthve-kritiki/

31 Δεκεμβρίου 2022

«Η Πινακοθήκη των Ηλιθίων» του Νίκου Τσιφόρου στο Κ.Θ.Β.Ε | Κριτική
παράστασης Παύλος Λεμοντζής

Πρόλογος

Στην εποχή μας τα ελληνικά μέσα διασκέδασης έχουν γεμίσει υποπροϊόντα χαμηλού κόστους, τα οποία βασίζονται στα χαζολογήματα παρουσιαστών περισσότερο, παρά κειμενογράφων. Κρίνοντας απ' τις αντιδράσεις, μπορεί κάποιος να υποστηρίξει ότι ο κόσμος αρέσκεται στη βλακεία, τη μεγεθυμένη από το μέσο ψυχαγωγίας που τη φιλοξενεί και την προβάλλει, και ότι τη συντηρεί με τη θέασή του. Μια φάρσα εν είδει πειράματος, για παράδειγμα, σε ανυποψίαστο θεατή, χάριν παιδιάς, κερδίζει υποστήριξη.

Θέτοντας τις αντιδράσεις στο περιθώριο παραμένει ένα αξιοσημείωτο γεγονός: ότι πριν από περίπου ογδόντα χρόνια ο Νίκος Τσιφόρος χειρίστηκε με τον καλύτερο τρόπο μια έξυπνη φάρσα, που επινόησε το πολυμήχανο μυαλό του, ώστε να διασκεδάσει το φιλοθεάμον κοινό. Την αυτή διασκέδαση προσφέρει και σήμερα το έργο του «Πινακοθήκη Ηλιθίων», το οποίο ανεβάζει στη Μονή Λαζαριστών το Κ.Θ.Β.Ε.

Ο Νίκος Τσιφόρος έγραψε την κωμωδία το 1944 και πρωτοπαρουσιάστηκε από τον θίασο του Δημήτρη Χορν και της Μαίρης Αρώνη στο «Ακροπόλ». Για δεύτερη φορά παρουσιάστηκε το 1955 από τον θίασο Τίτικας Νικηφοράκη – Νίκου Χατζίσκου. Το έργο σημείωσε πολύ μεγάλη επιτυχία, με τους κριτικούς να μιλάνε για μια «θαυμάσια κωμωδία» και να εστιάζουν στους έξυπνους διαλόγους, στο χιούμορ και στη δεξιοτεχνία του συγγραφέα.

Υπόθεση

Η Αλίντα Πασκουάλε, μια φλογερή και αθεράπευτα ρομαντική Ισπανίδα από τη Σεβίλλη και ο Αντρέ Ντεντιέ, ένας χιουμορίστας παριζιάνος αιώνιος φοιτητής – παντελώς άγνωστοι μεταξύ τους – ειδοποιούνται ότι είναι μοναδικοί κληρονόμοι του άγνωστου και στους δύο πλούσιου Ιωσία Τέρινγκτων. Ταξιδεύοντας στην άλλη άκρη του Ατλαντικού, για να πάρουν την κληρονομιά, γνωρίζονται στο πλοίο και ερωτεύονται, παντρεύονται και πιστεύουν ότι θα συγκληρονομήσουν. Όταν όμως απροσδόκητα εμφανίζεται ο ονειροπόλος κ. Τέρινγκτων και απαιτεί να χωρίσουν προκειμένου να πάρουν χρήματα, αρνούνται αποδεικνύοντάς του ότι ο έρωτας υπερτερεί του συμφέροντος και καταδικάζοντας αυτόν που ήθελε να αποδείξει την ηλιθιότητα των ανθρώπων, την οποία ταύτιζε με τα οικονομικά συμφέροντα, τον αναγκάζει να παραδεχτεί τη δική του βλακεία.

Συγγραφέας

Είναι δύσκολο να καταπιαστεί κάποιος με πολλά πράγματα και να πετύχει σε όλα. Ωστόσο, όχι αδύνατο αν συνδυάζει ταλέντο, φαντασία, πάθος για δημιουργία και υψηλό βαθμό ευφυΐας. Στοιχεία, τα οποία κατέθετε αδιάλειπτα στην πολυσχιδή καριέρα του ο Νίκος Τσιφόρος (1909-1970).

Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια. Σπούδασε νομική και πολιτικές επιστήμες στην Αθήνα, όπου έζησε ως το θάνατό του. Άσκησε τη δικηγορία για μικρό χρονικό διάστημα, σύντομα όμως στράφηκε στο χώρο των γραμμάτων. Πρωτοεμφανίστηκε κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής με το θεατρικό έργο “Η πινακοθήκη των ηλιθίων” και ακολούθησαν πολλές θεατρικές επιτυχίες του, τις περισσότερες από τις οποίες έγραψε σε συνεργασία με τον Πολύβιο Βασιλειάδη.

Ενδεικτικοί τίτλοι έργων του, είναι: “Η κυρία του κυρίου”, “Γάντι και σαρδέλα”, “Το κοροϊδάκι της δεσποινίδος”, “Οι γαμπροί της Ευτυχίας”, “Το έξυπνο πουλί”, “Ο Κλέαρχος η Μαρίνα κι ο κοντός”. Πολλά έργα του μεταφέρθηκαν στον κινηματογράφο με εξίσου μεγάλη επιτυχία, ενώ ο ίδιος ο Τσιφόρος ασχολήθηκε με την κινηματογραφική σκηνοθεσία και το σενάριο. Παράλληλα έγραψε πολλά ευθυμογραφήματα (“Τα παιδιά της πιάτσας”, “Τα παλιόπαιδα τ’ ατίθασα”, “Τζιμ κακής ποιότητας”, “Ανθρωποι και ανθρωπάκια”, “Τα ρεμάλια ήρωες”, “Εμείς και οι Φράγκοι”, “Μίλων Φιρίκης”, κ.ά.)

Αναγνωρίστηκε, κυρίως, ως κωμωδιογράφος, γράφοντας μ’ ένα ιδιόμορφο προσωπικό ύφος γεμάτο ανεξάντλητο, πηγαίο χιούμορ και στοχευμένο σαρκασμό, σατιρίζοντας τα ήθη, τις χαρακτηριστικότερες μορφές και τις συνήθειες της ελληνικής κοινωνίας στα χνάρια των Ανδρέα Λασκαράτου, Εμμανουήλ Ροΐδη και άλλων. Άριστος ψυχογράφος, σκιαγραφούσε τα πορτρέτα των κεντρικών χαρακτήρων του (κυρίως απλοί, καθημερινοί άνθρωποι) με ακρίβεια, ζωντάνια και σατυρική διάθεση. Αισθανόταν έλξη για τους λαϊκούς τύπους και δη εκείνους του υποκόσμου (περιθωριακοί τύποι που ακροβατούσαν μεταξύ νόμου και παρανομίας), στους οποίους διέκρινε μια κάποια αυθεντικότητα, αντίθετη με την υποκρισία του φιλήσυχου νοικοκυραίου.

Επίσης, συνέθεσε χιουμοριστικές μεν, παιδαγωγικές δε, συνόψεις της Ελληνικής Μυθολογίας, της ιστορίας των Σταυροφοριών και της ιστορίας της Αγγλίας.

Ανάγνωση

Οι πρώτοι μεταπολεμικοί συγγραφείς της ελληνικής κωμωδίας ήταν όλοι “παιδιά του πολέμου”. Αγαπούσαν με πάθος τη ζωή. Το θέατρο ήρθε και ακούμπησε, αργότερα, σαν μεγάλη παρηγοριά. Το έργο τους μας ακολουθεί μέχρι σήμερα σε πείσμα της εποχής μας, που ντρέπεται για το παρελθόν της, γιατί, πολύ απλά, δεν το γνωρίζει. Η ελληνική φαρσοκωμωδία δοξάστηκε και θα μας αποκαλύπτει πάντα ένα κομμάτι του εαυτού μας που παραφυλάει κρυφογελώντας, για να τρομάξει την περιβόητη στις μέρες μας “σοβαρότητα”.

Τα έργα της ελληνικής φαρσοκωμωδίας εστιάζουν στις κωμικές περιπέτειες των ηρώων τους, περιπέτειες που προέρχονται από διάφορους παράγοντες και επιλύονται με ποικίλους μηχανισμούς. Πολλές από τις κωμωδίες του είδους ασχολούνται με παραδοσιακά κωμικά θέματα όπως οι αρνητικές συνέπειες ενός δύστροπου χαρακτήρα, η ερωτική ζήλια και τα πείσματα, η συζυγική απιστία και τα αντίποινά της, το δίπολο πλούσιος- φτωχός, κληρονομικά μπερδέματα, δηλαδή θέματα που κληροδοτούνται στην παγκόσμια δραματουργία μέσω του Μενάνδρου και της Νέας Αττικής Κωμωδίας καθώς και της μεσαιωνικής γαλλικής φάρσας και που υιοθετούνται από τον Σαίξπηρ, τον Μολιέρο και άλλους θεατρικούς συγγραφείς, κυρίως του γαλλικού βουλεβάρτου.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των έργων, ωστόσο, αποτελεί η ένταξη των ηρώων τους στην ελληνική καθημερινότητα της εποχής, μιας εποχής μεταβατικής και δύσκολης. Με τις μνήμες από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τη γερμανική κατοχή να είναι ακόμα νωπές και

με έναν Εμφύλιο Πόλεμο να μαίνεται, τουλάχιστον στα πρώτα χρόνια εμφάνισης του είδους, από τα μέσα της δεκαετίας του '40 μέχρι το τέλος της, οι ήρωες των ελληνικών φαρσοκωμωδιών δεν μπορούν παρά να αντιμετωπίζουν επί σκηνής τις αγωνίες των συγχρόνων τους συμπολιτών, που ταλαντεύονται ανάμεσα στο καινούριο και το παλιό, το σταθερό και το εφήμερο, ανάμεσα στο όνειρο και στον εφιάλτη.

Η παράσταση

Σ' ένα κινηματογραφικό (3D) σκηνικό οι ήρωες του Τσιφόρου κινούνται λουσμμένοι στους πολύχρωμους φωτισμούς του Ιωάννη Τούμπα, ντυμένοι με τα πλουμιστά κοστούμια εποχής '40 – '50 από τους Αλεξάνδρα Σιάφκου και Αριστοτέλη Καρανάνο, οι οποίοι υπογράφουν και τη λιτή σκηνική εγκατάσταση, ζωντανεύουν μια αφελή μεν ιστορία εποχής, αλλά διασκεδάζουν το κοινό με τις ερμηνείες των ηθοποιών του Κ.Θ.Β.Ε. που τους υποδύονται.

Κι αυτό ακριβώς είναι το σημαντικό σ' αυτή την παράσταση ερμηνειών. Η σκηνοθέτις προτίμησε το ανάλαφρο ύφος γλυκανάλατου μπουλβάρ στην κίνηση και την ομιλία των ηθοποιών και, μάλιστα, σε πλήρη διάταξη σε όλο το μήκος της σκηνής.

Η Λίλα Βλαχοπούλου, χαμαιλέων ηθοποιός, είναι η χαριτωμένη Αλίντα, ένας στιβαρός άξονας στο παλιομοδίτικο ύφος που τον θέλησε η σκηνοθεσία, γύρω από τον οποίο στρέφεται η ιστορία, ακόμη κι αυτός ο χαρακτήρας του γαλοθρεμμένου Αντρέα – Λευτέρη Δημητρόπουλου, ο οποίος είναι υπερκινητικός, υπερ- υπερβολικός, ίσως για να δώσει γρήγορους ρυθμούς στην παράσταση.

Η Μομώ Βλάχου, πολύ καλή και στο τραγούδι, εμπλουτίζει τη σκηνή με την πληθωρική της παρουσία, πλάι στον εξαιρετικό μουσικό Παναγιώτη Μπάρλα, ο οποίος παίζει ζωντανά στο πιάνο γνωστές μελωδίες, άλλοτε ως ιντερμέδια κι άλλοτε ως καίριοι συμβολισμοί στην εξέλιξη της υπόθεσης.

Ο Θανάσης Δισλής είναι ένας απολαυστικός κομπέρ- αφηγητής, ενώ εντυπωσιάζει και ως λαμόγιο – Τζιάκομο. Εξίσου απολαυστική και η έμπειρη Λίλιαν Παλάντζα, μια ζουμερή και λιγωμένη επιβάτιδα στο πλοίο.

Ισχυρό χειροκρότημα και στους υπόλοιπους ρόλους που ερμηνεύονται από τους ηθοποιούς του Κ.Θ.Β.Ε. , οι οποίοι αποδίδουν τα μέγιστα στη σκηνή, ακολουθώντας πειθήνια τη σκηνοθετική γραμμή.

Όλος ο θίασος βάζει «γερές πλάτες» για να υψωθεί αυτό το οικοδόμημα, το οποίο στηρίζει την «Πινακοθήκη των Ηλιθίων» του Νίκου Τσιφόρου, έτσι όπως το σχεδίασαν η Ανδρομάχη Χρυσομάλη και οι συνεργάτες της.

Οι έμπειροι θεατές διαπιστώσαμε, έτι μια φορά, ότι η κωμική θεατρική γραφή της εποχής καταγράφει τη μεταβατική πορεία της ίδιας της νεοελληνικής κοινωνίας, που αλλάζει, εκσυγχρονίζεται και ανεβάζει όλο και περισσότερο τον πήχη στα όνειρα και τις επιδιώξεις των πολιτών της. Παρότι, πολλές φορές, υποφέρουν από την κοινωνική κατάσταση της Ελλάδας, οι κωμικοί ήρωες δεν είναι επαναστάτες. Με τα φαρσικά σχέδια και τις εξαπατήσεις τους δεν επιθυμούν να ανατρέψουν το κοινωνικό σύστημα, αλλά αντίθετα να ενταχθούν σ' αυτό και να εξασφαλίσουν τη θέση τους στον όχι, βέβαια, ιδανικό αλλά κατά κάποιο τρόπο σίγουρο μικροαστικό τους κόσμο.

Επίλογος

Το να γνωρίσεις τον Νίκο Τσιφόρο από τηλεοπτικές διασκευές ή από εκφράσεις του που μπήκαν στην καθημερινή μας κουβέντα, είναι σαν να γνωρίζεις τη θάλασσα από καρτ ποστάλ.

Η τέρψη που δίνει το έργο του έρχεται από τη μελέτη του. Προσφέρει μια πληρότητα που πηγάζει από το ζωντάνεμα των χαρακτήρων, την αυθεντική απόδοση των διαλόγων και τις μεστές περιγραφές του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα. Μπορεί κανείς να καταπιαστεί με πολλές όψεις του έργου του. Να τον εξετάσει σαν σατιρικό ή κριτικό της ιστορίας, σαν στοχαστή ή σαν ηθογράφο.

Όμως, αναμφισβήτητα, μπορούμε οι θεατές – αναγνώστες να τον αποκαλέσουμε «ποιητή της κουρελιάρικης φιλοσοφίας». Σ' αυτή τη συνοπτική παρουσίαση του Νίκου Τσιφόρου στοχεύει και τη δίνει η παράσταση του Κ.Θ.Β.Ε. «Πινακοθήκη των ηλιθίων», έστω με τρόπο παλιομοδίτικο, στην αίθουσα «Σωκράτης Καραντινός» στη Μονή Λαζαριστών.

Ταυτότητα παράστασης

Σκηνοθεσία – Δραματουργική Επεξεργασία – Μουσική Επιμέλεια – Ηχητικός Σχεδιασμός:
Ανδρομάχη Χρυσομάλη
Σκηνικά – Κοστούμια: Αλεξάνδρα Σιάφκου, Αριστοτέλης Καρανάνος
Φωτισμοί: Ιωάννης Τούμπας
Κίνηση: Ιωάννα Μήτσικα
Εικονικό περιβάλλον – 3D Projection Mapping: Στάθης Μήτσιος
Βοηθεί Σκηνοθέτη: Βαγγέλης Μάγειρος, Μάρα Τσικάρα
Βοηθός σκηνογράφος – ενδυματολόγος: Δανάη Πανά
Β' Βοηθός Σκηνοθέτη: Χριστίνα Ζαχάρωφ
Οργάνωση παραγωγής: Αθανασία Ανδρώνη

Παίζουν:

Λίλα Βλαχοπούλου: Αλίντα
Μομώ Βλάχου: Τραγουδίστρια
Λευτέρης Δημηρόπουλος: Αντρέας
Θανάσης Δισλής: Αφηγητής, Τζιάκομο
Χριστίνα Ζαχάρωφ: Σεσίλ
Λευτέρης Λιθαρής: Γκασπάρ, Μπορν
Λίλιαν Παλάντζα: Κυρία στο πλοίο
Ρούλα Παντελίδου: Μαντλέν, Τζαμαφού
Βασίλης Σπυρόπουλος: Κύριος στο πλοίο
Γιώργος Σφυρίδης: Πλιμμ, Λεξ
Στέργιος Τζαφέρης: Χουάν, Τέριγκτων
Στην παράσταση συμμετέχει και ο μουσικός Παναγιώτης Μπάρλας.

«Η Πινακοθήκη των Ηλιθίων» του Νίκου Τσιφόρου στο Κ.Θ.Β.Ε | Κριτική παράστασης Παύλος Λεμοντζής

| «Αγγέλα» | Κριτική της παράστασης

από Παύλος Λεμοντζής
Θέατρο κριτική Θεσσαλονίκη